

EVOLUȚIA ȘI STRATEGIA DE DEZVOLTARE A PRODUCȚIEI AVICOLE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Zinaida BARBACARU (Pistol), lect. sup. univ., UASM

Avicultura este o ramură strategică a sectorului zootehnic cu mari posibilități de relansare într-o perioadă scurtă de timp. Actualmente, avicultura în Republica Moldova se dezvoltă în trei sisteme de bază: industrial-intensiv, gospodăresc-intensiv și gospodăresc-extensiv, importanță mai mare și prioritate avînd sistemul industrial-intensiv, ponderea căruia, la producerea ouălor de consum și a cărnii, constituie 50-60% din întreg volumul de producție avicolă.

Sistemul intensiv-industrial este caracteristic fabricilor avicole, care folosesc material biologic cu potențial productiv valoros, sunt dotate cu utilaj tehnologic modern, ceea ce asigură sporirea ritmului de producere și livrare a ouălor și a cărnii, obținerea producției înalte a păsărilor, reducerea cheltuielilor pentru fiecare unitate de producție. În acest sistem anual se vor produce 25-30 de mii de tone de carne, 280-350 de milioane de ouă pentru consum, inclusiv 100-150 de milioane de ouă pentru export.

Sistemul gospodăresc-intensiv este caracteristic fermelor mici și mijlocii, ale căror dimensiuni optime se consideră de la 1-10 mii de găini ouătoare sau pînă la 20-40 de mii de pui crescuți pentru carne.

Sistemul gospodăresc-extensiv este specific pentru crescătorii individuali de păsări, producția obținută fiind folosită preponderent pentru asigurarea necesităților familiale.

Cuvinte cheie: carne de pasăre, producție, preț, ramură, ouă.

Introducere. Material și metodă. Ca bază metodologică a cercetării evoluției și strategiei de dezvoltare a producției avicole este metoda dialectică. Pe parcursul cercetărilor precum și pentru analiza problemelor concrete au fost aplicate următoarele metode: analitica, comparativă, inducția și deducția.

Pentru efectuarea analizei au servit datele Biroului Național de Statistică.

Conținutul de bază. Rezultate și discuții. Complexul agroindustrial al Republicii Moldova constituie baza economiei naționale. Rolul agriculturii în economia națională rezultă din ponderea veniturilor obținute din sectorul agroalimentar și din venitul național [1].

Dezvoltarea în salturi a aviculturii Republicii Moldova se datorează faptului, că subcomplexul avicol este orientat în două direcții diferite: ca element al pieței postsovietice de comandă și ca verigă principală a pieței locale, ce se constituie treptat.

Sectorul avicol prezintă o importanță strategică în dezvoltarea economiei naționale, deoarece are o singură destinație – satisfacerea necesităților populației în produse alimentare și asigurarea întreprinderilor industriale cu materie primă.

Avicultura, datorită particularităților fiziologice, biologice, productive și reproductive ale păsărilor, prezintă o

EVOLUTION AND STRATEGY OF POULTRY PRODUCTION DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Zinaida BARBACARU (Pistol), university lecturer, UASM

Poultry farming is a strategic branch of the livestock sector with high potential recovery in a short period of time. Today poultry farming in our country is developed in three basic systems: industrial-intensive, household-intensive and household-extensive, more importance and priority being given to intensive-industry system, the share of which in the production of eggs and meat consumption, is 50-60% of the total volume of poultry production.

Intensive-industrial system is characteristic of poultry factories using biological material with valuable productive potential, are equipped with modern technological equipment, which ensures increasing the rate of production and delivery of eggs and meat, poultry achieve high production, reducing costs per unit production. In this system annually will produce 25-30 thousand tons of meat, 280-350 million eggs for consumption, including 100-150 million eggs for export.

The household-intensive system is specific for small and medium farms is characteristic of which optimal dimension is considered of 1-10 thousand laying hens or up to 20-40 thousand chickens bred for meat.

Household-extensive system is specific for individual poultry farms; the production obtained was mainly used to ensure family needs.

Key words: poultry, output, price, branch, meat, eggs.

JEL classification: Q10, Q13, Q18, E39, L11

Introduction. Material și method. As a methodological basis for research development and production of poultry development strategy is the dialectical method. During the research and analysis of concrete problems have been applied the following methods: analytical, comparative, induction and deduction.

For analysis served the National Bureau of Statistics.

The basic content. Results and discussions. Agri-industrial complex of the Republic of Moldova is the basis of national economy. The role of agriculture in the national economy results from the revenue derived from national income and the agri-food sector [1].

Development in jumps of Moldovan poultry farming is because the sub complex poultry is oriented in two different directions: the element of the post-Soviet market of control and as the main link to the local market, which is constituted gradually.

Poultry sector is of strategic importance to the national economy development because it has only one destination – to satisfy population needs with food and to ensure industrial enterprises with raw materials.

Poultry, given the physiological, biological, production and birds reproduction peculiarities, is a branch of the

ramură a sectorului zootehnic cu cel mai înalt randament.

Un produs de avicultură, deosebit de valoros pentru hrana omului datorită substanțelor nutritive indispensabile organismului uman sunt ouăle. Mai des sunt folosite în consum ouăle de găini. Un ou cu masa de 50 de grame are o valoare energetică de 90-100 de calorii. Oul este o sursă importantă de fosfor lecitinic, fier bine asimilabil, calciu, precum și de numeroase vitamine. Însă, pentru a obține ouă de calitate superioară este nevoie pentru a crea condiții optime de creștere și întreținere a găinilor ouătoare, luând în calcul densitatea păsărilor, procesele fiziologice și etologice ale găinilor și respectarea parametrilor zooigienici.

Ținem să accentuăm, că valoarea nutritivă, inofensivitatea, compoziția chimică și fizică a conținutului oului (albuș, gălbenuș) pentru consum uman sunt influențate de modul de creștere și întreținere a găinilor ouătoare, condițiile și durata păstrării ouălor – informații relevante, care necesită a fi aduse la cunoștința consumatorilor.

Fiind supuse influenței mediului prin pori, componenții oului sunt într-o continuă schimbare, fapt ce duce la diminuarea calității ouălor. Totodată, pe parcursul păstrării ouălor, scade activitatea factorilor rezistenței nespecifice, ceea ce face mai ușoară pătrunderea agenților microbieni din mediul extern în interiorul oului. Aceștea, multiplicându-se provoacă diverse procese distructive ce le face improprii consumului uman și chiar periculoase. Întru excluderea pericolelor, ce pot proveni din partea ouălor vechi, este foarte importantă cunoașterea datei depunerii ouălor și durata păstrării acestora, fapt ce poate fi realizat numai prin marcarea ouălor.

La început de analiză se va studia dinamica producției de spor în greutate vie și ouă în dinamică pe toate tipurile de gospodării (Tabelul 1).

livestock sector with the highest efficiency.

Eggs are a product of poultry, particularly valuable for human food because of the nutrients, that are very necessary for the human organism. There are often used in consumption the chicken eggs. An egg with a mass of 50 gr has an energy value of 90-100 calories. The egg is an important source of lecithinic phosphorus, well assimilated iron, calcium and many vitamins. However, to obtain high quality eggs, it is needed to create optimal conditions for growth and maintenance of laying hens, taking into account the density of birds, physiological and ethological processes of hens and to be respected zoohygienic parameters.

We want to emphasize that nutritional value, harmless, chemical and physical composition of the contents of the egg (egg white, yolk) for human consumption are influenced by the mode of growing and maintaining the laying hens, conditions and duration of storage of eggs – relevant information that needs to be brought to consumer's knowledge.

Being subject to environmental influences through pores, egg ingredients are constantly changing, which results in reducing the quality of eggs. However, during the preservation of eggs it decreases the activity of nonspecific resistance factors making it easier to ingress the microbial agents in the external environment inside the egg. These, by the process of multiplying cause various destructive processes make them unfit for human consumption and even dangerous. Order to exclude the dangers that can arise from old eggs is very important to know the date and time of preserving the eggs, which can only be achieved by marking the eggs.

At the beginning of the analysis it will be studied the growth dynamics production of poultry's egg weight in dynamic on all the households (Table 1).

Tabelul 1/Table 1

**Dinamica producției avicole pe toate tipurile de gospodării/
Dynamics of poultry production on all household types**

Tipurile de producție/ Types of production	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ouă, mil. buc./ Eggs, million pcs	620	668	762	765	704	563	640	718	705
Carne, mii tone/ Poultry meat, thousand tons	21,5	24,4	28,0	30,9	31,8	29,6	34,5	40,9	41,4

Sursa/ Source: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică/Elaborated by author on the basis of National Bureau of Statistics.

Conform tradițiilor și necesităților, o bună parte a populației rurale este antrenată în producția avicolă pentru satisfacerea necesităților proprii în produse alimentare și pentru valorificarea surplusului pe piața internă. Astfel, în anul 2011, producția de ouă, produsă de gospodăriile populației și cele de fermieri alcătuia 464 de milioane de bucăți, sau cu 21 de milioane de bucăți mai mult comparativ cu anul 2010, acesta alcătuind 65,81% din totalul producției de ouă pe toate tipurile de gospodării, cel mai puțin revenind întreprinderilor agricole, care în anul 2011 au produs 241 de milioane de bucăți sau 34,18% din totalul producției de ouă. Producția de carne, în anul 2011 a constituit 41,4 mii de tone sau cu 0,5 mii de tone mai mult, comparativ cu anul 2010, cel mai mare procent (74%) din totalul producției de carne de pasăre revenindu-le gospodăriilor populației, 24,67% întreprinderilor agricole și doar 1,33% – gospodăriilor de

According to the traditions and necessities, a great part of the rural population is trained in the poultry production to satisfy own necessities in food products and to emphasize the surplus on local market. Thus, in 2011, the egg production, produced in the population's households and of farmers constituted 464 thousand pieces, or with 21 thousand pieces more in comparison with 2010 year, constituting 65,81% from the total of eggs production on all types of households, less of which was for farm enterprises that in 2011 had produced 241 thousand pieces or 34,18% of egg total production. Poultry meat production, in 2011 constituted 41,4 thousand tons or with 0,5 thousand tons more in comparison with 2010, the highest percent (74%) from the total poultry meat production which is referred to population's households, 24,67% to farm enterprises and only 1,33% – to

fermieri [4].

În ultimii ani, criza de pe piața cărnii nu numai că se menține, dar și se va aprofunda, ca urmare a creșterii continue a prețurilor la furajele pentru vite, a consumului de carne în țările suprapopulate, în special China și India și, desigur, a scumpirii combustibilului. Pe piețele Braziliei, Argentinei și SUA, principalii furnizori de carne pe piața mondială, prețurile galopează de mai bine de un an. Mai mult decât atât, se resimte un deficit acut al unor tipuri de carne, cum ar fi carnea de vită.

Cel mai înalt ritm de creștere al prețurilor este înregistrat la carnea de vită, după care urmează carnea de porc. Prețurile la carnea de pasăre urmează ritmul creșterii prețului la combustibil. Pe parcursul ultimului an, carnea de vită s-a scumpit cu 67%, iar carnea de porc - cu 35%. Scumpirea cărnii pe piața mondială are efecte și pe piața RM.

La următoarea etapă de analiză se vor prezenta și studia prețurile medii de vânzare formate efectiv la producția avicolă în întreprinderile agricole și gospodăriile de fermieri (tab. 2). Astfel, în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești cu suprafața de 50 ha și peste, în 2013, pentru o tonă de păsări în greutate vie se achita un preț de 20953 de lei, sau cu 65,67% mai mult comparativ cu perioada similară a anului 2003 și pentru o mie de ouă alimentare se achita un preț de 827 de lei sau de 3,2 ori mai puțin decât pentru o mie de ouă pentru incubație, care în 2011 a constituit 2673 de lei. Cele mai înalte niveluri ale prețului acestor tipuri de producție s-au înregistrat în 2008, când pentru o tonă de păsări în greutate vie se achita un preț de 21903 lei, pentru o mie de ouă alimentare - 952 de lei, iar pentru o mie de ouă pentru incubație cel mai înalt preț s-a înregistrat în 2009 - de 3216 lei, sau de 2,9 ori mai mare comparativ cu perioada anului 2003 (tabelul 2). Dintre factorii de natură ereditară (interni), care influențează producția avicolă atât numeric, cât și calitativ, amintim: specia, rasa, individualitatea, vârsta, precocitatea, condițiile de adăpostire, starea de sănătate, densitatea, comportamentul, microclimatul.

households of farmers [4].

In recent years, meat market crisis not only continues, but will deepen as a result of the continuous increase in prices of feed for cattle, meat consumption in overpopulated countries, especially China and India and, of course, of fuel price rises. On the markets of Brazil, Argentina and the U.S.A, the main meat suppliers in the world market, prices gallop for more than a year. Moreover, there is an acute shortage of certain types of meat, such as beef.

The highest rate of price increase is registered with beef, followed by pork. Poultry prices following the rise in fuel rate. Over the last year, beef prices go up 67% and pork - 35%. Meat price rises on the world market has an effect on the Moldovan market.

At the next stage of analysis it will be presented the study of average sale prices formed effectively in poultry production farms and farm households (Table 2). Thus, agricultural enterprises and farms with an area of 50 hectares and more, in 2013, for a ton of weight alive birds pays a price of 20,953 lei, or 65.67% compared with the same period of 2003 thousand eggs and food to pay a price of 827 lei or 3.2 times less than a thousand eggs for hatching, which in 2011 was 2673 lei. The highest price levels of these kinds of production was in 2008, when per a ton of weight alive bird pays a price of 21,903 lei for a 952 thousand lei and a thousand eggs for hatching the highest price was recorded in 2009 of 3216 lei, or 2.9 times higher compared to the same period of 2003 (Table 2). Of the nature hereditary (internal) factors that are affecting the poultry production both numerically and qualitative include: species, breed, individuality and age, precocity, housing conditions, health, density, behavior and microclimate.

Tabelul 2/Table 2

**Prețurile medii de vânzare formate efectiv la producția avicolă în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermieri), cu suprafața de 50 ha și peste, lei pentru o tonă/
Selling average prices formed effectively from formed sellings at the poultry production in farm enterprises and household (of farming), with an area of 50 ha and more, lei per a ton**

Anii/ Years	Păsări (în greutate vie)/ Poultry (in alive weight)	Ritmurile de creștere, %/ Rythm of growth, %	Oua (pentru o mie bucăți)/ Eggs (for 1 thousand pieces):			
			Alimentare/ Alimentation	Ritmurile de creștere, %/ Rythm of growth, %	Pentru incubație/ For incubation	Ritmurile de creștere, %/ Rythm of growth, %
2003	12647	X	539	X	1105	X
2004	14686	1,161	673	1,248	1689	1,528
2005	16854	1,333	617	1,144	2418	2,188
2006	14231	1,125	627	1,163	1689	1,528
2007	17944	1,419	628	1,165	2737	2,477
2008	21903	1,732	952	1,766	3151	2,852
2009	18532	1,465	673	1,245	3098	2,804
2010	20088	1,588	717	1,330	3216	2,910
2011	20359	1,610	827	1,534	2673	2,419

Sursa/ Source: Elaborat de autor în baza datelor BNS/Elaborated by author on the basis of NBS.

În anul 2011 prețurile medii de vânzare formate efectiv la producția avicolă în întreprinderile agricole și gospodăriile de fermieri pe trimestre pentru o tonă față de perioadele

In 2011, average selling prices were actually made in poultry production farms and farm households on trimester per ton compared to previous

precedente au o evoluție stabilă. Astfel, prețul mediu pentru o tonă de carne de păsări s-a micșorat în ultima decadă a anului 2011, față de perioada respectivă a anului 2010, cu 2598 de lei pentru o tonă, sau, în mărime relativă, cu 11,42%. De asemenea, prețul mediu efectiv de formare pentru o mie de bucăți de ouă alimentare, a evoluat de la 693 de lei în prima decadă a anului 2009 la 1028 de lei pentru ultima decadă a anului 2011, sau în mărimi absolute cu 665 de lei. Dacă analizăm prețurile doar pentru decadele anului 2001, de asemenea, observăm, că la început de an pentru o mie de ouă alimentare se achitau în mediu 814 lei, iar la sfârșit de an deja această cifră urca la 1028 de lei, deci, care crește cu 214 lei în mărime absolută, sau cu 22,23% în mărime absolută. Este de remarcat faptul, că ouăle alimentare, în a doua decadă a oricărui an, costă mai ieftin și aceasta se datorează faptului, că acesta perioadă o bună parte din producție vine de la populația rurală.

Dacă analizăm prețurile medii pentru o mie de bucăți de ouă pentru incubație, atunci putem conchide, că în anul 2011 față de anul 2009 prețul lor s-a micșorat de la 3451 de lei în 2009 la 2177 de lei în 2011, sau cu 1274 de lei în mărime absolută, sau cu 36,92% în mărime relativă (Tabelul 3) [4].

periods, when there was a stable evolution. Thus, the average price per ton of poultry meat has decreased in the last decade of 2011, versus the same period of 2010, with 2598 lei per ton, or with a relative size of 11.42%. Also, the average effective price of formation for a thousand pieces of eggs for consumption rose from 693 lei in the first decade of 2009 to 1028 lei for the last decade of 2011, or the absolute size of 665 lei. If we look only for the prices of decades of 2001, it was also noted that early this year one thousand eggs for food are paid on average 814 lei and at the end of the same year already that figure up to 1028 lei, so that increases with 214 lei or 22.23%, in absolute size value. It is worth noting that supplying with eggs in the second decade of any year it costs less and this is because this period a good part of the production comes from the rural population.

If we look at the average prices for a thousand pieces of hatching eggs then we can conclude that in 2011 compared to 2009 their price fell from 3451 in 2009 to 2177 lei in 2011, or 1274 lei in absolute value or with 36.92% in relative value (Table 3) [4].

Tabelul 3/Table 3

Prețurile medii de vânzare formate efectiv la producția avicolă în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermieri), pe trimestre, lei/tonă/

Selling average prices formed effectively from formed sellings at the poultry production in farm enterprises and household (of farming), on trimesters, lei/ton

Tipurile de producție/ Types of production	2009				2010				2011			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Carne de păsări/ Poultry meat	18763	15597	20663	19841	19438	19826	17457	22745	19307	19752	21972	20147
Ouă (pentru o mie buc. alimentară)/ Eggs (for a thousand pieces for consumption)	693	672	634	694	786	475	660	888	814	585	799	1028
- pentru incubație/ for incubation	3038	3010	3359	3451	3217	3205	3327	-	2884	3085	1940	2177

Sursa/ Source: Elaborat de autor în baza datelor BNS/Elaborated by author on the basis of NBS.

Dacă analizăm în medie pe ani, evoluția prețurilor medii de vânzare, formate efectiv la producția avicolă în întreprinderile agricole și gospodăriile de fermieri, atunci observăm situația din figura 1.

Cum se explică această creștere? Specialiștii din industria alimentară dau vina pe speculă, dar și pe faptul că, în lipsa producției interne, s-a ajuns să se importe majoritatea produselor. De asemenea, cauzele majorării prețurilor la majoritatea tipurilor de produse alimentare și nu numai, se datorează faptului, că au crescut considerabil, în ultimul timp, prețurile la combustibili, energie și gaze naturale.

Un indice este o măsură a variației unei variabile față de altă variabilă. Indicii au apărut în cadrul studiului variației fenomenelor în general, și a variației lor în timp. În cadrul statisticii, indicii ajută la obținerea de informații suplimentare referitoare la dinamica activității economice, precum și identificarea influenței altor factori economici asupra acestor indicatori.

If to analyze on average per years the evolution of average sale prices that are formed effectively from poultry production of farms and households of farmers, then we see the situation in the figure 1.

What is it explained this growth? Experts of the food industry blame on speculation, and the fact that in the absence of domestic production, it was to import most products. It also causes higher prices for most types of food, and not only because it increased considerably in recent years, prices of fuel, electricity and gas.

An index is a measure of the variation in one variable to another variable. Indices appeared in the study variation phenomena in general, and their changes over time. In the statistics, indices help further information on the dynamics of economic activity and to identify other economic factors influence on these indicators.

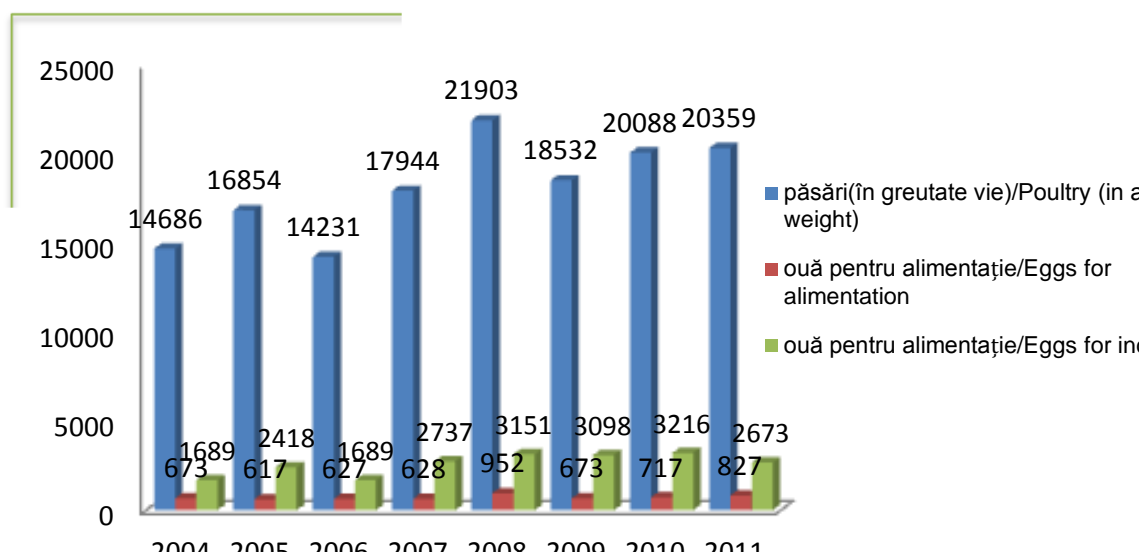


Fig. 1. Prețurile medii de vânzare formate efectiv la producția avicolă în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier), lei pentru o tonă (anuale)/

Fig. 1. Selling average prices formed effectively from formed sellings at the poultry production in farm enterprises and household (of farming), lei per a tonă (annual)

Sursa/ Source: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică/ Elaborated by author on the basis of National Bureau of Statistics

Ei pot fi clasificați în funcție de destinație (indici cronologici, teritoriali, de plan), în funcție de sfera de cuprindere (indici individuali, indici de grup sau sintetici), sau în funcție de sistemul de ponderare (indici cu pondere fixă sau de tip Laspeyres și indici cu pondere variabilă - de tip Paasche). Din punct de vedere al bazei de raportare avem indici cu baza fixă (nivelul fiecărei perioade se raportează la nivelul unei perioade de bază) și indici cu baza mobilă (raportarea nivelului fiecărei perioade se face la nivelul perioadei anterioare).

În general, calculul unui indice se face raportând nivelul analizat, notat cu indicativul "1" la nivelul de bază sau de comparație, notat cu indicativul "0".

Teoretic, indicii sunt măsurători statistice ai dinamicii în economie sau într-o piață, cazul nostru pe piața producției avicole. Indicii prețurilor de vânzare a producției avicole către întreprinderile agricole și gospodăriile de fermieri (țăărănești), calculat în baza prețurilor medii anuale, în perioada anilor 2009 și 2011 pe decade, prezentat în Tabelul 4 [4].

They can be sorted by destination (chronological indicators, planning, plan), depending on the scope (individual indices, indices or synthetic group) or according to the weighted (weighted indices and Laspeyres fixed and variable weighted index, Paasche type. Regarding the reporting database there was fixed the base indices (each period is related to the level of the base period) and mobile-based indices (each level reporting period is the previous period).

In general, the calculation of the index is reviewed on report, noted the sign "1" at the base or comparison, note the sign "0".

Theoretically speaking, the indices are measurements or statistics of growth in a market economy, as in our case, market poultry production.

Indices of selling prices of poultry production by the farm enterprises and household farm (peasant farms), calculated on the basis of annual average prices, in the period of 2009 and 2011 on decades is represented in Table 4 [4].

Tabelul 4/ Table 4

Indicii prețurilor de vânzare a producției de carne și ouă de păsări de către întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)/ Price indices of selling the production of poultry meat and eggs by farm enterprises and household (of farming)

Tipurile de producție / Types of production	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Păsări/ Poultry	95,2	98,7	116,1	114,8	84,4	126,1	122,1	84,6	108,4	101,3
Ouă (mie buc.) / Eggs (thsnd pcs)	77,2	132,4	125,3	92,6	100,5	101,0	147,5	72,7	106,3	114,3

Sursa/Source: Elaborat de autor în baza datelor BNS/Elaborated by author on the basis of NBS.

Astfel, în anul 2011, în ultima decadă (ianuarie-decembrie), indicele ouălor a constituit 114,3% sau cu 11,3 p.p. mai mult față de prima decadă a aceluiași an (ianuarie-martie), și, respectiv, cu 41 p.p. mai mare față de prima

Thus, in 2011, in the last decade of the year (January-December), the index of eggs constituted 114,3% or with 11,3 p.p. more than on the first decade of the same year (January-March), and, respectively,

decadă a anului 2009. Deci, în anul 2011, în ultima decadă de analiză, comparând cu celelalte perioade, observăm că indicii prețurilor de vânzare pentru ouă a înregistrat cele mai înalte cote. Indicele prețurilor de vânzare pentru sporul în greutate vie al păsărilor în anul 2011, în ultima decadă, a constituit 101,3%, sau cu 8 p.p. mai mult față de prima decadă a aceluiași an. Cel mai mare indice de creștere a prețului sporului în greutate vie, din perioada analizată, a fost înregistrat în anul 2010, în decada a doua (ianuarie-iunie) de 117,2%, ceea ce ne vorbește de faptul, că comparativ cu aceeași perioadă a anului 2006 prețurile sporului în greutate vie al păsărilor au crescut cu 17,2% [4].

with 41 p.p. greater than the first decade of 2009 year. So in 2011, the last decade of analysis, comparing with other periods, it appears that selling price indexes for eggs showed the highest levels. Sale price index for the increase in weight of the birds in 2011, the last decade has created and 101.3%, or 8 pp more than in the first decade of the same year. The largest increase in the price index in weight gain in the period under review was recorded in 2010, in the second decade of the year (January-June) of 117.2%, which talks about the fact that, compared with same period of 2006, prices of poultry live weight gain increased by 17.2% [4].

Tabelul 5/ Table 5

Indicii prețurilor de vânzare a producției de carne și ouă de păsări, pe decade, de către întreprinderile agricole și gospodăriile de fermieri/ Price indices of selling the production of poultry meat and eggs on decades by farm

Tipurile de producție/ Types of production	2009				2010				2011			
	ianuarie-martie/ January-March	ianuarie-iunie/ January -June	ianuarie-septembrie/ January - September	Ianuarie-decembrie/ January - December	ianuarie-martie/ January-March	ianuarie-iunie/ January -June	ianuarie-septembrie/ January - September	Ianuarie-decembrie/ January -December	ianuarie-martie/ January-March	ianuarie-iunie/ January -June	ianuarie-septembrie/ January - September	Ianuarie-decembrie/ January - December
Păsări/ Poultry	95,6	86,9	90,1	84,6	103,6	117,2	104,5	108,4	93,3	99,6	108,7	101,3
Ouă (mie buc.)/ Eggs (thsnd pcs)	73,0	74,6	73,8	72,7	112,5	95,2	97,8	106,3	103,0	110,5	113,2	114,3

Sursa/Source: Elaborat de autor în baza datelor BNS/Elaborated by author on the basis of NBS.

Dacă facem o medie a acestor indici pe o perioadă mai mare, atunci obținem următoarele date statistice (Tabelul 5) și, de asemenea, reprezentarea grafică (Figura 2).

If we average these indices over a longer period, then we obtain the following statistics (Table 5) and also a graphical representation (Figure 2).

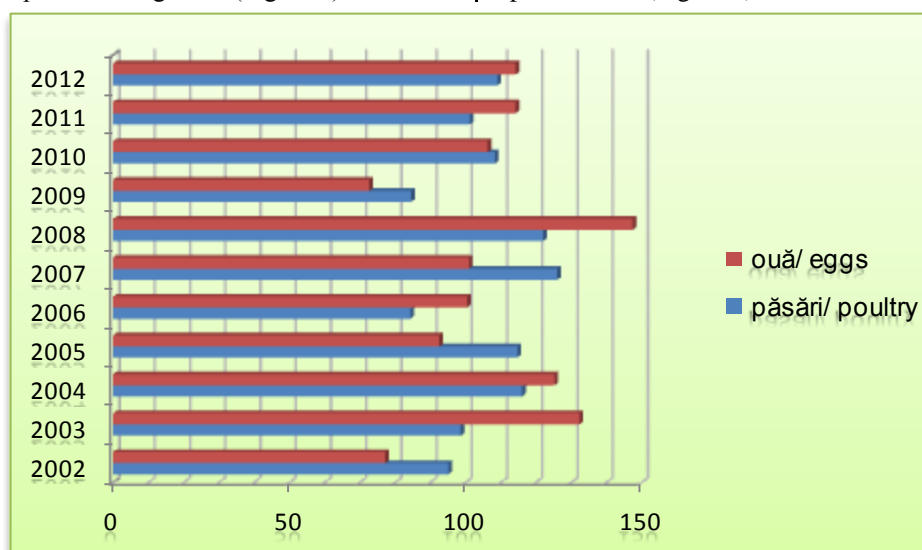


Fig. 2. Prețurile medii de vânzare formate efectiv la producția avicolă în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier), lei pentru o tonă (anuale)/

Fig. 2. Selling average prices formed effectively from formed sellings at the poultry production in farm enterprises and household (of farming), lei per a ton (annual)

Sursa/Source: Elaborat de autor în baza datelor BNS/Elaborated by author on the basis of NBS.

Pentru dezvoltarea celor trei sisteme de bază: intensiv-industrial, gospodăresc-intensiv, gospodăresc-extensiv, strategia de dezvoltare a sectorului avicol, creșterea eficienței ramurii prin sporirea volumului de producție calitativă și competitivă la prețuri convenabile consumatorilor sunt necesare:

- folosirea eficientă a fondului genetic existent al păsărilor, importarea și utilizarea materialului biologic valoros la nivel de părinți;
- dotarea fabricilor avicole din sistemul intensiv-industrial cu minifabrici automatizate pentru producerea și asigurarea necesităților tuturor categoriilor de păsări cu furaje concentrate, premixe și aditivi furajeri;
- asigurarea științifică a sectorului avicol prin sporirea volumului de finanțare a cercetărilor științifice, în scopul creării unor noi crosuri de păsări, perfecționării tehnologiilor de producere a ouălor de consum și carni de pasăre pentru toate categoriile de agenți economici.

Concluzii. Avicultura este o ramură strategică a sectorului zootehnic cu mari posibilități de relansare într-o perioadă scurtă de timp. Actualmente, avicultura în Moldova se dezvoltă în trei sisteme de bază: industrial-intensiv, gospodăresc-intensiv și gospodăresc-extensiv.

În anul 2011, producția de ouă, produsă de gospodăriile populației și cele de fermieri alcătuia 464 de milioane de bucăți, sau cu 21 de milioane de bucăți mai mult comparativ cu anul 2010, acesta alcătuind 65,81% din totalul producției de ouă pe toate tipurile de gospodării, cel mai puțin revenind întreprinderilor agricole, care, în anul 2011, au produs 241 de milioane de bucăți sau 34,18% din totalul producției de ouă. Producția de carne, în anul 2011 a constituit 41,4 mii tone sau cu 0,5 mii tone mai mult comparativ cu anul 2010.

În întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești cu suprafața de 50 ha și peste, în anul 2013, pentru o tonă de păsări în greutate vie se achita un preț de 20953 de lei, sau cu 65,67% mai mult comparativ cu perioada similară a anului 2003 și pentru o mie de ouă alimentare se achita un preț de 827 de lei sau de 3,2 ori mai puțin decât pentru o mie de ouă pentru incubație, care în 2011 a constituit 2673 de lei. Cele mai înalte niveluri a prețului acestor tipuri de producție s-au înregistrat în 2008, când pentru o tonă de păsări în greutate vie se achita un preț de 21903 lei, pentru o mie de ouă alimentare 952 de lei, iar pentru o mie de ouă pentru incubație cel mai înalt preț s-a înregistrat în 2009 – de 3216 lei, sau de 2,9 ori mai mare comparativ cu 2003.

Pentru o eficiență sporită a ramurii avicole este necesară folosirea eficientă a fondului genetic existent al păsărilor, asigurarea științifică a sectorului avicol prin sporirea volumului de finanțare a cercetărilor științifice, dotarea fabricilor avicole din sistemul intensiv-industrial cu minifabrici automatizate pentru producerea și asigurarea necesităților tuturor categoriilor de păsări cu furaje concentrate, premixe și aditivi furajeri etc.

To develop the three basic systems that are intensive-industrial, household-intensive and household-extensive, the strategy of poultry sector development, the sector growth's efficiency by increasing production volume and competitive quality at affordable prices to consumers are required:

- efficient use of existing gene fond of birds, import and use of valuable biological material at parents level;
- provide the poultry factories production of intensive-industrial with automated mini factories and ensure the needs of all categories of poultry with feed concentrates, premixes and feed additives;
- providing scientific aid to poultry sector by increasing the amount of funding the scientific researches made in order to create new crosses of birds, to improve the technologies of producing eggs and poultry meat for consumption for all categories of economic agents.

Conclusions. Poultry is a strategic branch of the livestock sector with great opportunities to be started again in a short period of time. Today poultry farming in our country develops three basic systems: industrial-intensive, intensive-household and household-extensive.

In 2011, production of eggs produced by households and farmers made up 464 million pcs. or 21 million pieces, which was more than in 2010, it was accounted for 65.81% of the total egg production in all types of households, the least being for agricultural enterprises in 2011 which produced 241 million pieces or 34.18% of the total egg production. Meat production in 2011 was amounted to 41,4 tons or 0,5 tons more than in 2010.

In agricultural enterprises and household farms with an area of 50 hectares and more, in 2013 for a ton of weight of alive birds paid a price of 20,953 lei, or 65.67% compared with the same period of 2003; a thousand eggs for consumption are paid a price of 827 lei or 3.2 times less than a thousand eggs for hatching, which in 2011 was 2673 lei. The highest price levels of these kinds of production was in 2008, when for the weight of a ton of alive poultry was paid a price of 21,903 lei, and for one thousand of eggs for consumption was paid for 952 lei and for a thousand eggs for hatching was recorded the price in 2009 of 3216 lei, or 2.9 times higher i fit was compared to the 2003 year.

For high efficiency of poultry industry it is required to effectively use the existing genetic fond of the birds, provide scientific aid for poultry sector by increasing the amount of funding the scientific research, to provide the poultry factories with intensive-industrial system with automated mini factories industrial to produce and ensure the needs of all categories of birds with feed concentrates, premixes and feed additives, etc.

Referințe bibliografice / References

1. GHERASIM, Toader, CARAUȘ, Mihail. *Prețuri și tarife*. Chișinău: Tipografia Centrală, 1998. 314 p. ISBN 5-362-01135-9.
2. ANDRONIC, Bogdan-Constantin. *Performanța firmei: abordare transdisciplinară în analiza microeconomică*. Iași: Polirom, 2000. ISBN 9736835227.
3. BEJU, Viorel. *Prețuri*. București: Ed. economică, 2000. 608 p. ISBN 9735903636.
4. Notă informativă la proiectul hotărârii Guvernului „Cu privire la aprobarea Normei sanitare veterinare de stabilire a standardelor de comercializare a carni de pasăre”. 2011, martie [accesat 20 martie 2013]. Disponibil: www.maia.gov.md
5. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova [accesat 20 martie 2013]. Disponibil: www.statistica.md

Recomandat spre publicare: 15.05.2013